

**Skupština Crne Gore
Parlamentarni institut
Istraživački centar**

Istraživački rad:

**Finansijska podrška porodici sa djecom – zakonska rješenja u
Hrvatskoj i Srbiji**

Podgorica, april 2015. godine

Broj: 04/2015

Klas. br: 00-52/15-

Datum: april 2015. godine

Pripremio: Istraživački centar – Parlamentarni institut

**Stavovi izrečeni u tekstu ne predstavljaju zvaničan stav Skupštine Crne Gore*

*** Svi pojmovi upotrijebljeni u istraživačkom radu u muškom gramatičkom rodu obuhvataju muški i ženski rod lica na koja se odnose.*

Sadržaj

UVOD	4
1. HRVATSKA	6
1.1 Porodiljske i roditeljske naknade	6
1.1.1 Vrste i korisnici porodiljske i roditeljske podrške	6
1.1.2 Naknada plate zaposlenog ili samozaposlenog roditelja	7
1.1.3 Naknada za vrijeme porodiljske i roditeljske poštude od rada.....	8
1.1.4 Novčana pomoć za roditelje van sistema rada.....	8
1.2 Dodatak za djecu	9
1.2.1 Korisnici dodatka za djecu.....	9
1.2.2 Pravo na dodatak za djecu i visina dodatka	10
1.2.3 Isplata dodatka za djecu	11
1.2.4 Visina dodatka za djecu u Hrvatskoj u 2015. godini.....	12
1.3 Finansijska podrška u okviru sistema socijalne zaštite	12
1.4 Fondacija „Hrvatska za djecu“	14
1.4.1 Korisnici podrške koju obezbjeđuje Fondacija	15
2. SRBIJA	16
2.1 Roditeljski dodatak	17
2.2 Dječji dodatak	18
2.3 Korisnici prava na novčanu socijalnu pomoć	20
2.3.1 Opšti uslovi za ostvarivanje prava na novčanu socijalnu pomoć	21
2.3.2 Posebni uslovi za ostvarivanje prava na novčanu socijalnu pomoć radno sposobnog pojedince, odnosno člana porodice.....	21
2.3.3 Pravo na uvećanu i vremenski ograničenu novčanu socijalnu pomoć.....	22
2.3.4 Osnovica, iznos i način utvrđivanja visine novčane socijalne pomoći	22
IZVORI INFORMACIJA	24

UVOD

Financijska podrška porodici i djeci i pravo na određene socijalne usluge u cilju sprečavanja rizika od siromaštva i pružanja pomoći prilikom odgoja djece sastavni su dio politika i sistema socijalne zaštite u gotovo svim savremenim državama. Mjere financijske podrške koju pruža država u okviru sistema socijalne zaštite i porodične politike uglavnom podrazumijevaju novčanu pomoć usmjerenu na djecu, samohrane roditelje, ili na porodice koje nemaju sredstava za osnovne životne potrebe, a nerijetko su usmjerene i na podsticanje stope nataliteta.¹ Porodične naknade definišu se kao novčana davanja porodicama sa djecom u cilju lakšeg podmirenja troškova podizanja djece.² Porodice sa djecom smatraju se ekonomski ranjivom kategorijom s obzirom na to da u poređenju sa ostalim domaćinstvima imaju više troškova za podizanje djece, a istovremeno, zbog brige o djeci, i manje mogućnosti za ostvarenje prihoda. Stoga, u mnogim zemljama porodice sa djecom nalaze se u većem riziku od siromaštva nego što je to slučaj sa sotalim domaćinstvima. U tom smislu, financijska podrška porodici može imati ključnu ulogu u sprečavanju ekonomske ugroženosti porodice.³

U tom kontekstu, novčana pomoć porodici uglavnom je uslovljena brojem članova porodice, imovinom i prihodom po članu domaćinstva, dok najčešći vid financijske podrške iz budžeta države predstavlja dječji dodatak. U više od polovine zemalja Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (*Organisation for Economic Cooperation and Development, OECD*) visina dječjeg dodatka ne zavisi od prihoda porodice i isplaćuje se kao univerzalna naknada, dok se u pojedinim zemljama visina dječjeg dodatka određuje u skladu sa nivoom prihoda, pa se smanjuje ukoliko prihodi rastu ili u skladu sa imovinskim cenzusom. Visina dječjeg dodatka može biti univerzalna za svu djecu, ali najčešće zavisi od broja djece i/ili godina starosti.⁴

Osim toga, postoji niz naknada koji imaju za cilj socijalnu zaštitu porodice, poput jednokratnih naknada po rođenju djeteta, naknada za porodijsko i roditeljsko odsustvo i sl. što svakako može značajno uticati na prihode i dobrobit porodice.

U cilju prikupljanja podataka u vezi sa financijskom podrškom porodici sa djecom u Hrvatskoj i Srbiji, Istraživački centar predstavio je zakonska rješenja dvaju zemalja u vezi sa tim. Shodno tome, u obje zemlje postoji nekoliko vrsta financijske podrške, od dječjeg dodatka, naknade za porodijsko i roditeljsko odsustvo do nekoliko vrsta socijalne pomoći.

U Hrvatskoj, pravo na dodatak, kao pravo svakog djeteta u domaćinstvu, stiče se i ostvaruje u zavisnosti od visine ukupnog prihoda članova domaćinstva, pri čemu država, osim toga, obezbjeđuje poseban dodatak za treće i četvrto dijete, dok se u Srbiji prilikom

¹ Drenka Vuković, *Socijalna sigurnost*, Fakultet političkih nauka Univerziteta u Beogradu, 2009.

² Willem Adema, Nabil Ali and Oliver Thévenon, *Changes in Family Policies and Outcomes: Is there Convergence?*, *OECD Social, Employment and Migration Working Papers*, No. 157, OECD Publishing, Paris, 2014 <http://www.oecdilibrary.org/docserver/download/5jz13wllxgzt.pdf?expires=1427961110&id=id&accname=guest&checksum=D685952010CB60482DB93B9E4707639C> (pristupljeno 2.4.2015)

³ Marina Pantelić, Anita Burgund, *Programi podrške porodici i deci u Evropskoj uniji*, Godišnjak FPN, br. 09/2013, Beograd

⁴ W. Adema, N. Ali, O. Thevenon, Ibid.

sticanja prava na dječji dodatak, izuzev prihoda domaćinstva, uzima u obzir i imovinski cenzus. Jedna od mjera finansijske podrške porodicama u Srbiji je roditeljski dodatak, koji se isplaćuje za prvo, drugo, treće i četvrto dijete, po rođenju, pri čemu za prvo dijete porodica isplaćuje iznos u cjelini, a za ostalu djecu predviđeni iznos isplaćuje se u mjesečnim ratama. U Hrvatskoj, takođe, roditelji imaju pravo na jednokratnu novčanu pomoć prilikom rođenja djeteta. Osim toga, u Hrvatskoj postoji i posebna Fondacija, koju je osnovala Vlada, u cilju pružanja podrške porodicama sa većim brojem djece i porodicama u nerazvijenim krajevima, kao i nadarenoj djeci iz tih područja, a finansira se od prihoda od igara na sreću, poklona i donacija.

U nastavku dokumenta predstavljena su zakonska rješenja u vezi sa finansijskom podrškom porodici sa djecom u Hrvatskoj i Srbiji.

1. HRVATSKA

Socijalna zaštita je organizovana djelatnost od javnog interesa za Republiku Hrvatsku čiji je cilj pružanje pomoći socijalno ugroženim licima, kao i licima u nepovoljnim ličnim ili porodičnim okolnostima, što uključuje prevenciju, podsticanje promjena, pomoć u zadovoljavanju osnovnih životnih potreba i podršku pojedincu i porodici u cilju unapređenja kvaliteta života i osnaživanja korisnika u samostalnom zadovoljavanju osnovnih životnih potreba te njihovog aktivnog uključivanja u društvo. Sistem socijalne zaštite u Hrvatskoj uređen je Zakonom o socijalnoj zaštiti⁵, kojim su predviđena određena prava u sistemu socijalne zaštite i to: zagarantovana minimalna naknada, naknada za troškove stanovanja, naknada za troškove ogrjeva, naknada za lične potrebe korisnika smještaja, jednokratna naknada, naknada u vezi sa obrazovanjem, lična invalidnina, dodatak za pomoć i njegu, dobijanje statusa roditelja njegovatelja ili status njegovatelja i naknada do zaposlenja.

Osim toga, Hrvatska nastoji da pružanjem podrške porodici kao temeljnoj društvenoj zajednici doprinese njenom jačanju i razvoju. U tom smislu, u Hrvatskoj postoji nekoliko vrsta finansijske podrške porodici sa djecom, od naknade zarade za porodijsko i roditeljsko odsustvo i novčane pomoći za roditelje koji su van sistema rada do dodatka za djecu i posebnog dodatka koji pripada korisniku za treće i četvrto dijete. Osim toga, u Hrvatskoj postoji posebna Fondacija, koju je osnovala Vlada u cilju podrške porodicama sa više djece i porodicama iz ruralnih područja. U nastavku dokumenta predstavljena su zakonska rješenja u Hrvatskoj u vezi sa finansijskom podrškom porodici sa djecom.

1.1 Porodiljske i roditeljske naknade

Zakon o porodiljskoj i roditeljskoj podršci⁶ pripada sistemu porodične politike i socijalne zaštite kojim se na neposredan način štiti majčinstvo, olakšava usklađenost porodičnih i profesionalnih obaveza, podstiče natalitet i omogućava veće učešće očeva u ranom podizanju i odgoju djece. Zakonom je uređeno pitanje ostvarivanja prava trudnica, porodilja, odnosno roditelja na odgovarajuću vremensku i novčanu podršku bez obzira na radnopravni status, te se na odgovarajući način propisuju i neke obaveze poslodavca u pogledu zaštite i prava trudnice, porodilje i majke na radnom mjestu do prve godine života djeteta.⁷

1.1.1 Vrste i korisnici porodiljske i roditeljske podrške

Zakon previđa dvije vrste podrške: vremensku i novčanu. Pod vremenskom podrškom podrazumijevaju se odsustvo, poštuda od rada i predviđeno vrijeme za brigu o djetetu, dok se novčanom podrškom smatraju naknada zarade, novčana naknada, novčana pomoć

⁵ Zakon o socijalnoj skrbi, „Narodne novine“, broj 157/13 i 152/14 <http://www.zakon.hr/z/222/Zakon-o-socijalnoj-skrbi> (pristupljeno 31.3.2015)

⁶ Zakon o rodiljnim i roditeljskim naknadama, „Narodne novine“, broj 85/08, 110/08, 34/11, 54/13, 152/14 <http://www.zakon.hr/z/214/Zakon-o-rodiljnim-i-roditeljskim-potporama> (pristupljeno 30.03.2015)

⁷ Ministarstvo socijalne politike i mladih, Podrška obitelji, Prava roditelja iz Zakona o rodiljnim i roditeljskim potporama http://www.mspm.hr/djelokrug_aktivnosti/podrska_obitelji/prava_roditelja_iz_zakona_o_rodiljnim_i_roditeljskim_potporama (pristupljeno 30.3.2015)

i novčana podrška za novorođeno dijete. Obje vrste podrške ostvaruju otac i majka djeteta, usvojitelj, staratelj, hranitelj ili drugo fizičko lice kojem je maloljetno dijete odlukom nadležnog organa povjereno na čuvanje i odgoj.

Novčana podrška ostvarena u skladu sa Zakonom ne može biti predmet izvršenja ili obezbjeđenja, osim na osnovu sudske odluke ili rješenja nadležnog centra za socijalnu zaštitu radi koristi djeteta za koje se podrška ostvaruje.

Novčana podrška ne može iznositi manje od 50% budžetske osnovice utvrđene zakonom o izvršavanju državnog budžeta⁸.

Prema odredbama Zakona, pravo na korišćenje porodiljske i roditeljske podrške u Hrvatskoj imaju:

- zaposleni roditelj,
- samozaposleni roditelj,
- roditelj koji ostvaruje drugi prihod,
- roditelj koji je poljoprivrednik,
- nezaposleni roditelj,
- roditelj van sistema rada.⁹

Osim toga, pravo na korišćenje porodiljske i roditeljske podrške imaju usvojitelji, staratelji maloljetnog djeteta ili hranitelji, stranci sa odobrenim stalnim boravkom u Hrvatskoj, kao i azilanti i osobe pod supsidijarnom zaštitom.

Hrvatski zavod za penzijsko osiguranje nadležan za rješavanje pitanja u vezi sa porodiljskom i roditeljskom podrškom. Sva navedena prava ostvaruju se u skladu sa rješenjem Zavoda koje se donosi na osnovu zahtjeva korisnika.

1.1.2 Naknada plate zaposlenog ili samozaposlenog roditelja

Zaposlena ili samozaposlena trudnica, odnosno zaposlena ili samozaposlena majka za vrijeme trudnoće, porođaja i njege novorođenog djeteta, ima pravo na porodiljsko odsustvo u trajanju od 28 dana prije dana očekivanog porođaja do navršenih 6 mjeseci života djeteta, koji se sastoji od obaveznog i dodatnog porodiljskog odsustva.

Pravo na obavezno porodiljsko odsustvo koristi se u neprekidnom trajanju od 98 dana, od čega 28 dana prije dana očekivanog porođaja, a 70 dana nakon rođenja djeteta. Izuzetno, zaposlena ili samozaposlena trudnica, u zavisnosti od stanja trudnoće i zdravstvenog stanja, može početi korišćenje porodiljskog odsustva i 45 dana prije dana očekivanog porođaja.

Za vrijeme korišćenja prava na porodiljsko odsustvo ili prava na rad sa polovinom punog radnog vremena zaposleni ili samozaposleni roditelj ima pravo na naknadu plate u iznosu

⁸ Budžetska osnovica (proračunska osnovica) predstavlja osnovicu za obračun naknada i drugih primanja prema posebnim propisima čija se visina utvrđuje zakonom o izvršenju budžeta Hrvatske za svaku godinu.

⁹ Roditelj koji je korisnik penzije, korisnik prava na profesionalnu rehabilitaciju ili korisnik prava na invalidsku penziju zbog profesionalne nesposobnosti za rad ili lice koja se prema propisima ne smatra sposobnim za rad ili se smatra izdržavanom osobom ili je polaznik redovnog školovanja ili fakultetskog ili stručnog studija i sva druga lica koja imaju zdravstveno osiguranje.

od 100% od osnovice za naknadu plate utvrđene prema propisima o obaveznom zdravstvenom osiguranju.

Zaposleni ili samozaposleni roditelj nakon navršenih šest mjeseci života djeteta ima pravo na roditeljsko odsustvo, u trajanju od šest do 30 mjeseci u zavisnosti od broja rođene djece i načina korišćenja. U tom slučaju, zaposleni ili samozaposleni roditelj za vrijeme korišćenja prava na roditeljsko odsustvo u trajanju od šest mjeseci ima pravo na naknadu plate u punom iznosu osnovice za naknadu plate, koja ne može za puno radno vrijeme iznositi više od 80% budžetske osnovice mjesečno.

Naknadu plate za vrijeme porodiljskog odsustva isplaćuje Zavod za penzijsko osiguranje, dok se naknada plate za roditeljsko odsustvo isplaćuje na teret budžetskih sredstava.

1.1.3 Naknada za vrijeme porodiljske i roditeljske poštede od rada

Nezaposleni roditelj, roditelj koji ostvaruje drugi prihod i roditelj poljoprivrednik, počevši od dana rođenja djeteta, ima pravo na porodiljsku i roditeljsku poštedu od rada i pravo na novčanu naknadu za vrijeme korišćenja tih prava. Porodiljsku poštedu od rada obavezno koristi majka od rođenja do 70. dana od rođenja djeteta. Majka može koristiti porodiljsku poštedu od rada do navršenog šestog mjeseca života djeteta, u neprekidnom trajanju.

Po isteku prava na porodiljsku poštedu od rada, korisnik prava ima pravo na korišćenje roditeljske poštede od rada u trajanju do navršene prve godine života djeteta za prvo i drugo rođeno dijete, odnosno u trajanju do navršene tri godine života djeteta za blizance, treće i svako naredno dijete.

Za vrijeme korišćenja ovih prava, korisnici imaju pravo na novčanu naknadu u iznosu od 50% budžetske osnovice mjesečno. U slučaju smrti djeteta korisnik ima pravo na isplatu navedene novčane naknade još tri mjeseca počevši od idućeg dana nakon dana smrti djeteta. Korisnik prava za vrijeme korišćenja prava na porodiljsku i roditeljsku poštedu od rada ima pravo obaveznog penzijskog osiguranja i pravo na plaćene doprinose prema posebnim propisima.

1.1.4 Novčana pomoć za roditelje van sistema rada

Majka van sistema rada ima pravo na novčanu pomoć tokom porodiljske i roditeljske brige o novorođenom djetetu, pri čemu se pod porodiljskom brigom o djetetu podrazumijeva period od rođenja djeteta do navršenog šestog mjeseca života djeteta, a pod roditeljskom brigom razdoblje od šestog mjeseca do navršene prve godine života djeteta, za prvo i drugo rođeno dijete ili do navršene treće godine života djeteta kod rođenja blizanaca, trećeg i svakoga sljedećeg djeteta.

Pravo na novčanu pomoć može se ostvariti počevši od dana rođenja djeteta, a novčana pomoć iznosi 50% budžetske osnovice mjesečno. U slučaju smrti djeteta korisnik ima pravo na isplatu navedene novčane naknade još tri mjeseca počevši od idućeg dana nakon dana smrti djeteta.

1.1.5 Jednokratna novčana pomoć za novorođeno dijete

Korisnici prava na porodiljsku i roditeljsku podršku u Hrvatskoj imaju pravo na jednokratnu novčanu pomoć za novorođeno dijete. Jednokratna novčana pomoć iznosi 70% budžetske osnovice. Pravo na novčanu pomoć ima i korisnik za usvojeno dijete, ukoliko za to dijete pomoć nije isplaćena ranije drugom korisniku.

1.2 Dodatak za djecu

Zakonom o dodatku za djecu¹⁰ u Hrvatskoj je previđeno pravo na novčano primanje koje koristi roditelj ili drugo lice radi podrške izdržavanju i odgoju djece. Pravo na dodatak za djecu stiže se i ostvaruje u zavisnosti od visine ukupnog prihoda članova domaćinstava korisnika, kao i ostalih uslova koju su predviđeni Zakonom.¹¹

Dodatak za djecu predstavlja lično pravo korisnika koje se ne može prenositi na drugo lice. Takođe, dodatak za djecu ne može biti predmet izvršenja ili obezbjeđenja, izuzev u skladu sa sudskom odlukom u cilju izdržavanja u korist djeteta za koje se ostvaruje taj dodatak.

Sredstva za finansiranje dodatka za djecu obezbjeđuju se iz državnog budžeta, dok je Hrvatski zavod za penzijsko osiguranje nadležan za rješavanje pitanja u vezi sa dodatkom za djecu.

1.2.1 Korisnici dodatka za djecu

U Hrvatskoj, pravo na dodatak za djecu može ostvariti roditelj, usvojitelj, staratelj, očuh, maćeha, baba, djed i lice kojem je na osnovu rješenja nadležnog tijela za poslove socijalne zaštite dijete povjereno na čuvanje i odgoj za svu djecu koju izdržava. Osim toga, korisnik dodatka za djecu može biti i punoljetno dijete bez oba roditelja koje je na redovnom školovanju.¹²

Dodatak za djecu pripada svoj djeci koju korisnik izdržava, i to:

- za sopstvenu djecu, usvojenu djecu ili pastorčad,
- za izdržavane unuke i
- drugu djecu bez roditelja.

Dodatak za djecu pripada do navršene 15. godine života djeteta, odnosno do kraja školske godine u kojoj dijete navršava 15 godina života. Izuzetno, pravo na dodatak za djecu, do završetka osnovnog školovanja, ostvaruje i dijete koje je navršilo 15 godina života i pohađa osnovnu školu, ukoliko je razlog pohađanja osnovne škole nakon 15. godine života kasniji upis u prvi razred osnovne škole ili gubitak razreda iz zdravstvenih razloga, odnosno duže bolesti.

¹⁰ Zakon o doplatku za djecu, Narodne novine 94/01, 138/06, 107, 07, 37/08, 61/11, 112/12
<http://www.zakon.hr/z/475/zakon-o-doplatku-za-djecu> (pristupljeno 30.3.2015)

¹¹ Za ostvarivanje prava na dodatak za djecu, vanbračna zajednica izjednačava se sa bračnom zajednicom.

¹² Korisnik može biti hrvatski državljanin koji ima neprekidno prebivalište u Hrvatskoj najmanje tri godine prije podnošenja zahtjeva, stranac koji ima odobreni stalni boravak u Hrvatskoj najmanje tri godine prije podnošenja zahtjeva i stranac koji ima odobren azil, odnosno stranac kojem je odobrena supsidijarna zaštita, kao i članovi njihove porodice u skladu sa propisima o azilu.

Dodatak za djecu pripada za dijete koje se nalazi na redovnom školovanju u srednjoj školi do završetka toga školovanja, a najduže do kraja školske godine u kojoj dijete navršava 19 godina života.

Izuzetno, za dijete sa oštećenjem zdravlja pripada dodatak za djecu, prema propisima iz oblasti socijalne zaštite, i nakon navršene životne dobi do završetka redovnog školovanja u srednjim školama, a najduže do 21. godine života.

Djetetu, koje po prestanku bolesti nastavi redovno školovanje u osnovnoj ili srednjoj školi, ali koje zbog duže bolesti nije u mogućnosti završiti školovanje u redovnom roku, produžava se pravo na dodatak za djecu i preko godina do kojih pripada dodatak u slučaju školovanja u srednjim školama, i to za onoliko vremena koliko je dijete izgubilo od redovnog školovanja zbog bolesti, a najduže do 21. godine života.

Osim toga, pravo na dodatak za djecu pripada i za vrijeme dok je dijete zbog bolesti spriječeno da redovno pohađa srednju školu. Za dijete sa težim oštećenjem zdravlja, utvrđenom prema posebnim propisima, pripada dodatak za djecu do kraja kalendarske godine u kojoj navršava 27 godina života.

Dodatak za djecu ne pripada za vrijeme dok je djetetu na teret sredstava iz državnog budžeta, odnosno budžeta lokalne i regionalne samouprave obezbijeđen stalan smještaj u ustanovi. Takođe, dodatak za djecu ne pripada za vrijeme dok se dijete nalazi na školovanju u inostranstvu osim ako međunarodnim ugovorom ili pravilima Evropske unije o koordinaciji sistema socijalne zaštite nije drukčije određeno. Za djecu sa prebivalištem u inostranstvu i za djecu sa boravkom u inostranstvu dužim od tri mjeseca uzastopno, korisniku ne pripada pravo na dodatak za djecu.

Stupanjem djeteta u brak, prestaje pravo na dodatak za djecu za to dijete.

1.2.2 Pravo na dodatak za djecu i visina dodatka

Pravo na dodatak za djecu stiče korisnik pod uslovom:

- da mu ukupni prihod ostvaren u prethodnoj kalendarskoj godini po članu domaćinstva mjesečno ne prelazi 50% budžetske osnovice¹³, i
- da živi u domaćinstvu sa djetetom.

Visina dodatka za djecu utvrđuje se na sljedeći način:

- ukoliko ukupni prihod po članu domaćinstva korisnika mjesečno ne prelazi 16,33% budžetske osnovice, korisniku pripada dodatak za djecu u visini od 9% budžetske osnovice, po djetetu.
- ukoliko ukupni prihod po članu domaćinstva korisnika mjesečno iznosi između 16,34 i 33,66% budžetske osnovice, korisniku pripada dodatak za djecu u visini od 7,5% budžetske osnovice, po djetetu.

¹³ Budžetska osnovica (proračunska osnovica) predstavlja osnovicu za obračun naknada i drugih primanja prema posebnim propisima čija se visina utvrđuje zakonom o izvršenju budžeta Hrvatske za svaku godinu.

- ukoliko ukupni prihod po članu domaćinstva korisnika mjesečno iznosi između 33,67 i 50% budžetske osnovice, korisniku pripada dodatak za djecu u visini od 6% budžetske osnovice, po djetetu.

Osim toga, korisniku uz utvrđeni iznos dodatka za djecu pripada i dodatak u iznosu po 500,00 kuna (65,55 eura¹⁴) za treće i četvrto dijete.

Ukupni prihod domaćinstva predstavlja zbir oporezivih prihoda prema propisima o porezu na prihode i drugih primanja¹⁵ koje ostvare korisnik i članovi njegovog domaćinstva. Pod ukupnim prihodom članova domaćinstva podrazumijevaju se prihod svih članova domaćinstva i druga primanja svih članova domaćinstva, umanjeni za iznos obaveznih doprinosa iz primitka, poreza i prireza prema posebnim propisima. Kod određivanja prava na dodatak za djecu i visine dodatka primjenom budžetske osnovice ukupan prihod ostvaren u prethodnoj kalendarskoj godini dijeli se na sve članove domaćinstva.

Za dijete bez oba roditelja ili ako su oba roditelja nepoznata ili nepoznatog prebivališta ili potpuno i trajno nesposobna za samostalan život i rad ili im je oduzeta poslovna sposobnost i za dijete s oštećenjem zdravlja prema posebnim propisima, iznos dodatka uvećava se za 25%.

Za dijete bez jednog roditelja ili za dijete čiji je jedan roditelj nepoznat ili nepoznatog prebivališta ili potpuno nesposoban za samostalan život i rad ili mu je oduzeta poslovna sposobnost, iznos dodatka za djecu uvećava se za 15%. U slučaju da dijete ima teže oštećenje zdravlja, dodatak za djecu određuje se u iznosu od 25% od budžetske osnovice, nezavisno od ukupnih prihoda po članu domaćinstva mjesečno.

1.2.3 Isplata dodatka za djecu

Postupak za ostvarivanje prava na dodatak za djecu pokreće se zahtjevom. Pravo na dodatak za djecu pripada od dana podnošenja zahtjeva, ukoliko su ispunjeni uslovi propisani za sticanje prava na dodatak. Dodatak za djecu isplaćuje se korisnicima u mjesečnim iznosima i to u tekućem mjesecu za prethodni mjesec, putem banaka.

Korisnik dodatka za djecu podnosi nadležnoj jedinici Zavoda za penzijsko osiguranje dokaze o ukupnom prihodu domaćinstva ostvarenom u prethodnoj kalendarskoj godini, svake godine do 1. marta za prethodnu godinu. Kada se na osnovu podnijetih dokaza visina dodatka za djecu smanjuje ili povećava, Zavod donosi rješenje. Zavod je ovlašten da utvrđuje i provjerava lične podatke, ostvareni prihod, ispunjavanje pravnih, medicinskih i drugih uslova za ostvarivanje i korišćenje prava na dodatak za djecu.¹⁶

¹⁴ 1 euro = 7,62 kuna <http://www.oanda.com/currency/converter/> (pristupljeno 30.3.2015)

¹⁵ Drugim primanjima, u smislu Zakona, smatraju se: penzije ostvarene u zemlji i inostranstvu, zarade ostvarene kod poslodavca za rad u inostranstvu, naknade za njegu i brigu o djetetu, naknade za vrijeme privremene spriječenosti za rad, naknade za nezaposlenost, naknade za profesionalnu rehabilitaciju.

¹⁶ Detaljnije u vezi sa ostvarivanjem prava i isplatom dodatka – čl. od 23 do 30a, Zakon o doplatku za djecu.

1.2.4 Visina dodatka za djecu u Hrvatskoj u 2015. godini

Prema podacima Zavoda za penzijsko osiguranje¹⁷, budžetska osnovica za 2015. godinu u Hrvatskoj iznosi 435,58 eura¹⁸, ista kao i za prethodnu godinu, dok 50% od budžetske osnovice iznosi 217,79 eura. Dodatak za djecu, od 1. marta 2015. godine, iznosi od 26,16 eura do 39,24 eura, u zavisnosti od ukupnih mjesečnih prihoda po članu domaćinstva, dok dodatak za dijete sa težim oštećenjem zdravlja iznosi 108 eura:

- ukoliko prosječni mjesečni prihod po članu domaćinstva ne prelazi 16,33% budžetske osnovice, odnosno 71,20 eura, iznos dodatka za dijete je **39,24 eura**;
- ukoliko je prosječni mjesečni prihod po članu domaćinstva između 16,33% (71,20 eura) i 33,66% (146,75) budžetske osnovice, iznos dodatka za dijete je **32,90 eura**;
- Ukoliko prosječni mjesečni prihod po članu domaćinstva prelazi 33,66% (146,75 eura), a ne prelazi 50% budžetske osnovice (217,79 eura), iznos dodatka za dijete je **26,16 eura**;
- za dijete bez oba roditelja ili za dijete čija su oba roditelja nepoznata ili nepoznatog prebivališta ili potpuno nesposobni za samostalan život i rad ili ako im je oduzeta poslovna sposobnost, pripadajući dodatak, određen prema utvrđenom cenzusu, povećava se za 25% i iznosi **49,05 eura, 40,88 eura ili 32,70 eura**;
- za korisnike koji ostvaruju pravo na dodatak za djecu sa težim oštećenjem, iznos dodatka je **108,10 eura**.

1.3 Finansijska podrška u okviru sistema socijalne zaštite

U skladu sa Zakonom o socijalnoj zaštiti, korisnici mogu ostvariti pravo na sljedeće vrste finansijske podrške:

- *Zagarantovanu minimalnu naknadu* - pravo na novčani iznos kojim se obezbjeđuje zadovoljavanje osnovnih životnih potreba pojedinca ili domaćinstva koji nemaju dovoljno sredstava za podmirenje osnovnih životnih potreba. Iznos zagarantovane minimalne naknade za pojedinca utvrđuje se u iznosu od 100% osnovice koju određuje Vlada, dok se za domaćinstvo utvrđuje u iznosu koji predstavlja zbir udjela svakog člana domaćinstva, s tim da udjeli članova domaćinstva iznose: za samohranog roditelja 100% osnovice¹⁹, za odraslog člana domaćinstva 60% osnovice, za dijete 40% osnovice. Iznos zagarantovane minimalne naknade za domaćinstvo uvećava se za troškove smještaja člana domaćinstva u đačkom domu za vrijeme trajanja školske godine. Ova naknada dodjeljuje se pojedincu ili

¹⁷Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Doplatak za djecu: Cenzusi i svote doplatka <http://www.mirovinsko.hr/default.aspx?id=100#2014> (pristupljeno 30.3.2015)

¹⁸ Visina dodatka za djecu izražena je u nacionalnoj valuti Republike Hrvatske. Za konvertovanje svih iznosa dodatka za djecu iz kune u euro korišćen je konverter valute Oanda. <http://www.oanda.com/currency/converter/> Kurs na dan 30.3.2015. godine bio je sljedeći: 1 euro = 7,62 kuna.

¹⁹ Prema podacima Ministarstva socijalne politike i mladih, osnovica za 2014. godinu iznosila je 800 kuna, odnosno 104,60 eura.

http://www.mspm.hr/djelokrug_aktivnosti/socijalna_skrb/zajamcena_minimalna_naknada (pristupljeno 1.4.2015)

domaćinstvu koje nema sredstva za izdržavanje niti je u mogućnosti da ih ostvari radom, prihodomod imovine, kao ni od obveznika izdržavanja, osim ako centar za socijalnu zaštitu utvrdi da obveznik izdržavanja nije u mogućnosti da plaća izdržavanje.

- *Naknadu za troškove stanovanja* – odnosno naknadu za stanarinu, komunalne naknade, električnu energiju, plin, grijanje, vodu i ostale troškove stanovanja. Pravo na ovu naknadu imaju korisnici zagarantovane minimalne naknade. Pravo na naknadu za troškove stanovanja priznaje jedinica lokalne samouprave, odnosno Grad Zagreb do visine od polovine iznosa zagarantovane minimalne naknade priznate pojedincu, odnosno domaćinstvu.
- *Troškove ogrjeva* - pojedinac ili domaćinstvo koji su korisnici zagarantovane minimalne naknade koji se griju na drva imaju pravo na troškove ogrjeva na način da im se jednom godišnje obezbijedi 3m³ drva ili odobri novčani iznos za podmirenje tog troška u visini koju odlukom odredi nadležna jedinica područne (regionalne) samouprave, odnosno Grad Zagreb.
- *Naknadu za lične potrebe korisnika smještaja* - pravo na naknadu za lične potrebe ima korisnik smještaja ili organizovanog stanovanja u mjesečnom iznosu od 20% iznosa osnovice, ukoliko sopstvenim prihodom ne može obezbijediti zadovoljenje ličnih potreba u smještaju ili organizovanom stanovanju.
- *Jednokratnu naknadu* – pravno na jednokratnu naknadu priznaje se pojedincu ili domaćinstvu koje zbog trenutnih materijalnih teškoća nije u mogućnosti da podmiri osnovne životne potrebe nastale zbog rođenja ili školovanja djeteta, bolesti ili smrti člana porodice, elementarne nepogode i slično. Naknada može biti dodijeljena u cilju nabavke osnovnih predmeta u domaćinstvu ili nabavke neophodne odjeće i obuće ako ne postoji mogućnost da se nabavka obezbijedi u saradnji sa humanitarnim organizacijama. Takođe, naknada može biti dodijeljena korisniku prava na smještaj u hraniteljskoj porodici, koji je učenik osnovne ili srednje škole za kupovinu obaveznih školskih udžbenika, ukoliko se to pravo ne ostvaruje po drugoj osnovi, kao i korisnicima privremenog smještaja u kriznim situacijama radi naknade troškova prevoza u mjesto prebivališta, sopstvenu ili hraniteljsku porodicu, ustanovu socijalne zaštite, odnosno drugu ustanovu. Ukupni iznos jednokratnih naknada u jednoj kalendarskoj godini ne može iznositi više od pet za samca, odnosno sedam osnovica za domaćinstvo. U opravdanim slučajevima, centar za socijalnu zaštitu može odrediti *uvećanu jednokratnu naknadu* uz prethodnu saglasnost Ministarstva socijalne politike i mladih, u najvišem iznosu do 1.307 eura (10.000 kuna). *Jednokratna naknada za pogrebne troškove* dodjeljuje se za pogreb lica koja nemaju zakonskog ili ugovornog obveznika izdržavanja na osnovu sklopljenog ugovora o doživotnom izdržavanju ili izdržavanju do smrti, i to: lica koje je u času smrti korisnik prava ili član domaćinstva koje je korisnik prava na zagarantovanu minimalnu naknadu i lica koje je u trenutku smrti korisnik smještaja ili organizovanog stanovanja. Centar za socijalnu zaštitu određuje jednokratnu naknadu do iznosa osnovnih troškova pogreba u mjestu smrti korisnika ili mjestu pogreba, a u iznos troškova uračunavaju se i troškovi prevoza pokojnika.
- *Naknade u vezi sa obrazovanjem: naknada za redovno studiranje* - korisnik prava na uslugu smještaja, odnosno organizovanog stanovanja ima pravo na naknadu za redovno studiranje na fakultetskom ili stručnom studiju u visini četverostrukog iznosa osnovice. *Naknada za troškove smještaja u učeničkom domu* – pripada učeniku, polazniku srednje škole slabijeg imovnog stanja, koji nije član

domaćinstva koje je korisnik prava na zagarantovanu minimalnu naknadu, ako je: dijete samohranog roditelja, kada prosječni mjesečni prihod u prethodna tri mjeseca prije mjeseca u kojem je pokrenut postupak po članu porodice ne prelazi iznos od dvije osnovice, ukoliko je pod starateljstvom, a lični prihod u prethodna tri mjeseca prije mjeseca u kojem je pokrenut postupak ne prelazi iznos od 250% osnovice, te ukoliko je smješten u hraniteljskoj obitelji, a pohađa školu van mjesta prebivališta hranitelja jer mu se školovanje ne može obezbijediti u mjestu prebivališta. Naknada se isplaćuje mjesečno. *Naknada za troškove prevoza* - pravo na naknadu troškova prevoza zbog školovanja ima, ukoliko nema obezbijeđen prevoz po nekoj drugoj osnovi: lice sa invaliditetom i dijete sa teškoćama u razvoju koji pohađaju nastavu radi sticanja srednjoškolskog obrazovanja po posebnom programu van mjesta prebivališta ili osposobljavanja za samozbrinjavanje, a ne postoji potreba da mu se prizna pravo na uslugu smještaja ili organizovanog stanovanja i učeniku smještenom u hraniteljskoj porodici koje pohađa nastavu van mjesta prebivališta radi sticanja srednjoškolskog obrazovanja. Naknada obuhvata troškove prevoza u odlasku i povratku i određuje se u skladu sa najnižom cijenom za redovna prevozna sredstva javnog saobraćaja za najkraću relaciju, a ako korisnik za prevoz koristi lično vozilo, u visini cijene vozne karte javnog prevoznog sredstva. Pravo na troškove prevoza radi srednjoškolskog obrazovanja ima i dijete, korisnik zagarantovane minimalne naknade.

- *Ličnu invalidninu* - pravo na ličnu invalidninu ima lice sa teškim invaliditetom ili drugim teškim trajnim promjenama u zdravstvenom stanju, u cilju zadovoljavanja životnih potreba za uključivanje u svakodnevni život zajednice. Lična invalidnina isplaćuje se mjesečno i iznosi 250% osnovice za lice koje nema sopstveni prihod. Ukoliko lice ostvaruje prihod po bilo kojoj osnovi, lična invalidnina utvrđuje se kao razlika između 250% osnovice i prosječnog prihoda ostvarenog u prethodna tri mjeseca prije mjeseca u kojem je podnijet zahtjev, odnosno u kojem je pokrenut postupak po službenoj dužnosti.
- *Dodatak za pomoć i njegu* – pravo na dodatak za pomoć i njegu ima lice koje ne može samo udovoljiti osnovnim životnim potrebama uslijed čega mu je prijeko potrebna pomoć i njega druge osobe u organizovanju ishrane, pripremi i uzimanju obroka, kupovini namirnica, čišćenju i pospremanju stana, oblačenju i svlačenju, održavanju lične higijene, kao i obavljanju drugih osnovnih životnih potreba. Visina dodatka za pomoć i njegu iznosi u punom iznosu 100% osnovice, a u smanjenom iznosu 70%.
- *Naknadu do zaposlenja* - pravo na naknadu do zaposlenja ima dijete sa teškoćama u razvoju, odnosno lice sa invaliditetom kojima je utvrđeno tjelesno, mentalno ili intelektualno oštećenje, nakon završetka osnovne škole, srednje škole ili visoke škole obrazovanja, a najranije sa navršenih 15 godina života, ako naknadu za vrijeme nezaposlenosti ne ostvaruje prema drugim propisima, a evidentirano je kao nezaposleno lice. Visina naknade do zaposlenja iznosi 70% od osnovice.

1.4 Fondacija „Hrvatska za djecu“

Vlada Hrvatske osnovala je 2008. godine Fondaciju „Hrvatska za djecu“, posebnim zakonom usvojenim 24. oktobra 2008. godine radi podsticanja i poboljšanja kvaliteta života višečlanih porodica putem naknada (materijalnih i u stvarima), davanja stipendija učenicima, nadarenoj djeci, bolesnoj djeci, (su)finansiranje projekata koji imaju za cilj

poboljšanje uslova rada i života bolesne i/ili teško bolesne djece i djece iz ruralnih i teško dostupnih krajeva i sl, koja djeluje u okviru Ministarstva socijalne politike i mladih.²⁰

Zakon o Fondaciji „Hrvatska za djecu“²¹ predviđa osnivanje Fondacije u cilju povećanja nataliteta, podsticanja porodičnih vrijednosti i osnaživanja porodica sa većim brojem djece, porodica u slabo naseljenim i izolovanim područjima, porodica samohranih roditelja, porodica, trudnica, majki i djece izložene zdravstvenim rizicima i rizicima obrazovne, socijalne i kulturne isključenosti, kao i djece bez roditelja i djece bez roditeljskog staranja. Svrha Fondacije ostvaruje se kroz novčanu podršku, stvari, korišćenje kulturnih, obrazovnih, sportskih, rekreativnih i sličnih aktivnosti.

Osnovnu imovinu Fondacije čini 100.000 kuna iz sredstava državnog budžeta. Fondacija se finansira iz prihoda od igara na sreću i prihoda od imovine, poklona i drugi prihoda (prihodi od propratnih aktivnosti poput organizovanja dobrotvornih događaja, izrada i prodaja publikacija i sl). Upravni odbor Fondacije u obavezi je da Vladi Hrvatske dostavlja izvještaj o radu Fondacije do 30. aprila tekuće godine za prethodnu godinu. Takođe, u obavezi je da nadležnim državnim tijelima i Vladi Hrvatske podnese finansijski izvještaj.

1.4.1 Korisnici podrške koju obezbjeđuje Fondacija

U smislu Zakona, korisnik podrške koju pruža Fondacija može biti:

- porodica koja u zajedničkom domaćinstvu ima najmanje petoro djece i/ili dijete iz te porodice,
- porodica koja ima prebivalište i stalno boravi na području posebnog državnog staranja i/ili dijete iz te porodice,
- porodica koja ima prebivalište i stalno boravi na rijetko naseljenom ostrvu ili u brdsko-planinskom području i/ili dijete iz te porodice,
- porodica samohranog roditelja prema propisima iz oblasti socijalne zaštite i/ili dijete iz te porodice, dijete bez roditelja i dijete bez roditeljskog staranja koje ostvaruje prava iz oblasti socijalne zaštite, te
- porodica, trudnica, porodilja, majka i/ili dijete izloženo zdravstvenim rizicima i rizicima odgojne, obrazovne, socijalne i kulturne isključenosti.

Djecom se smatraju djeca od rođenja do završetka redovnog školovanja ili fakultetskog ili stručnog studija i koja redovno i uredno ispunjavaju svoje školske i studijske obaveze, kao i punoljetna djeca koja zbog bolesti, mentalnog ili tjelesnog oštećenja nijesu sposobna za rad, dok ta nesposobnost traje.

Osim toga, posebna pažnja poklanja se nadarenoj djeci i djeci iz ruralnih ili manjih urbanih naselja.

²⁰ Internet stranice Zaklade „Hrvatska za djecu“ <http://www.hrvatska-za-djecu.hr/> (pristupljeno 31.3.2015)

²¹ Zakon o Zakladi „Hrvatska za djecu“, Narodne novine broj 129/08 i 145/10 <http://www.propisi.hr/print.php?id=8623> (pristupljeno 31.3.2015)

Novčana podrška ne može biti predmet izvršenja ili obezbjeđenja, osim u skladu sa sudskom odlukom ili rješenjem nadležnog centra za socijalnu zaštitu u korist djece za koju se ostvaruje ta podrška, niti se smatra prihodom domaćinstva.

2. SRBIJA

U Srbiji, Zakonom o finansijskoj podršci porodici sa djecom²² uređuju se pitanja u vezi sa poboljšanjem uslova za zadovoljavanje osnovnih potreba djece, posebnim podsticajem rađanju djece i podrškom materijalno ugroženim porodicama sa djecom, porodicama sa djecom sa smetnjama u razvoju i djeci bez roditeljskog staranja.

Zakon predviđa sljedeća prava na finansijsku podršku porodici sa djecom:

- 1) naknada zarade za vrijeme porodijskog odsustva, odsustva sa rada radi njege djeteta i odsustva sa rada radi posebne njege djeteta;
- 2) roditeljski dodatak;
- 3) dječji dodatak;
- 4) naknada troškova boravka u predškolskoj ustanovi za djecu bez roditeljskog staranja;
- 5) naknada troškova boravka u predškolskoj ustanovi za djecu sa smetnjama u razvoju;
- 6) regresiranje troškova boravka u predškolskoj ustanovi djece iz materijalno ugroženih porodica.

Prava iz tačaka od 1) do 5) su prava od opšteg interesa i o njihovom obezbjeđivanju stara se država, dok se o obezbjeđivanju prava iz tačke 6) stara opština odnosno grad. Osim toga, opština, odnosno grad mogu, ako su obezbijedili sredstva, da utvrde i druga prava, veći obim prava od prava utvrđenih ovim Zakonom i povoljnije uslove za njihovo ostvarivanje.

Prihodi od uticaja na ostvarivanje prava predviđenih ovim Zakonom, a koji se utvrđuju u prosječnom mjesečnom iznosu, na osnovu ostvarenih prihoda u tri mjeseca koja prethode mjesecu u kome je podneijt zahtjev, su:

- 1) prihodi koji podliježu oporezivanju prema zakonu kojim se uređuje porez na dohodak građana;
- 2) prihodi ostvareni od:
 - penzija i invalidnina;
 - primanja po propisima o pravima ratnih invalida;
 - srodnika koji imaju zakonsku obavezu izdržavanja;
 - otpremnina u slučaju prestanka potrebe za radom zaposlenih usljed tehnoloških, ekonomskih ili organizacionih promjena ostvarenih u godini prije podnošenja zahtjeva;
 - naknada po osnovu socijalnih programa;
 - naknada za vrijeme nezaposlenosti;
 - realizovanih novčanih i drugih likvidnih sredstava u godini prije podnošenja zahtjeva;
 - neregistrovane djelatnosti.

²² Zakon o finansijskoj podršci porodici sa decom ("Sl. glasnik RS", br. 16/2002, 115/2005 i 107/2009)
http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_finansijskoj_podrsci_porodici_sa_decom.html (30.03.2015)

Kada se prihod utvrđuje u paušalnom iznosu za prihod se uzima osnovica za obračunavanje doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje. Prihodi koji se iskazuju kao godišnji uzimaju se u visini prosječnog mjesečnog iznosa.

Pravo na dječji dodatak može se ostvariti ukoliko podnosilac zahtjeva, odnosno članovi njegove porodice, ne posjeduju novčana i druga likvidna sredstva (ostvarena prodajom nepokretnosti, akcije, obveznice i druge hartije od vrijednosti i sl.) u vrijednosti većoj od iznosa 30 dječjih dodataka po članu porodice u trenutku podnošenja zahtjeva.

Ukoliko podnosilac zahtjeva, odnosno članovi njegove porodice posjeduju novčana i druga likvidna sredstva u vrijednosti većoj od iznosa 30 dječjih dodataka po članu porodice u trenutku podnošenja zahtjeva, podnosilac zahtjeva ne može ostvariti pravo na dječji dodatak za period srazmjernan broju mjeseci koji se dobija dijeljenjem ukupnog iznosa tih sredstava sa prosječnom zaradom u Srbiji bez poreza i doprinosa.

Pravo na dječji dodatak može se ostvariti ukoliko podnosilac zahtjeva, odnosno članovi njegove porodice, ne posjeduju nepokretnosti na teritoriji Republike Srbije, osim odgovarajućeg stambenog prostora koji odgovara potrebama pojedinca, odnosno porodice.

Međutim, pravo na dječji dodatak može se ostvariti ukoliko podnosilac zahtjeva, odnosno članovi njegove porodice, koji ostvaruju dohodak od poljoprivrede, ne posjeduju nepokretnosti na teritoriji Republike Srbije, osim odgovarajućeg stambenog prostora koji odgovara potrebama pojedinca, odnosno porodice i drugih nužnih ekonomskih zgrada u poljoprivrednom domaćinstvu i zemljišta u površini do dva hektara po članu porodice.

Zakon predviđa da su ova prava lična prava i da se ne mogu se prenositi na druga fizička i pravna lica te da novčana primanja po osnovu ovog Zakona ne mogu biti predmet obezbjeđivanja ili prinudnog izvršenja.

2.1 Roditeljski dodatak

Roditeljski dodatak ostvaruje majka za prvo, drugo, treće i četvrto dijete pod uslovom da je državljanka Republike Srbije, da ima prebivalište u Republici Srbiji i da ostvaruje pravo na zdravstvenu zaštitu preko Republičkog zavoda za zdravstveno osiguranje. Ukoliko majka koja ima troje djece u sljedećem porođaju rodi dvoje ili više djece, ostvariće pravo na roditeljski dodatak i za svako rođeno dijete u tom porođaju, na osnovu posebnog rješenja ministarstva nadležnog za socijalna pitanja. Redosljed rođenja utvrđuje se prema broju živorođene djece majke u trenutku podnošenja zahtjeva za ostvarivanje prava na roditeljski dodatak.

Ovo pravo ostvaruje majka koja neposredno brine o djetetu za koje je podnijela zahtjev, čija djeca prethodnog reda rođenja nijesu smještena u ustanovu socijalne zaštite,

hraniteljsku porodicu ili data na usvojenje, i koja nije lišena roditeljskog prava u odnosu na djecu prethodnog reda rođenja.

Međutim, pomenuto pravo će se priznati i ukoliko je dijete prethodnog reda rođenja smješteno u ustanovu zbog potrebe kontinuirane zdravstvene zaštite i njege, odnosno ukoliko postoji opravdani razlog za smještaj djeteta prethodnog reda rođenja sa smetnjama u mentalnom razvoju stepena teže i teške mentalne ometenosti, sa teškim tjelesnim oboljenjima i oštećenjima, kao i sa višestrukim smetnjama u razvoju, a po prethodno pribavljenom mišljenju ministarstva nadležnog za socijalna pitanja.

Pravo na roditeljski dodatak, ukoliko ispunjava sve gore navedene uslove, može ostvariti i otac djeteta, ukoliko majka djeteta nije živa, ukoliko je napustila dijete ili je iz objektivnih razloga spriječena da neposredno brine o djetetu. Uslovi za ostvarivanje prava na roditeljski dodatak utvrđuju se u odnosu na dan podnošenja zahtjeva.

Roditeljski dodatak isplaćuje se jednokratno, počevši od juna 2002. godine, i iznosi za drugo dijete 415 eura, za treće dijete 747 eura i za četvrto dijete 996 eura²³. Roditeljski dodatak za prvo dijete isplaćuje se jednokratno, počevši za svu prvorođenu djecu od 1. januara 2006. godine, i utvrđuje se u visini od 166 eura. Roditeljski dodatak za drugo, treće i četvrto dijete isplaćuje se u 24 jednake mjesečne rate, počevši za svu novorođenu djecu od 1. januara 2006. godine.

Roditeljski dodatak usklađuje se 1. aprila i 1. oktobra tekuće godine, na osnovu statističkih podataka, sa kretanjem troškova života na teritoriji Republike Srbije u prethodnih šest mjeseci, a njegov nominalni iznos utvrđuje rješenjem ministar nadležan za socijalna pitanja. Visina roditeljskog dodatka utvrđuje se u odnosu na dan rođenja djeteta. Zahtjev za ostvarivanje prava na roditeljski dodatak sa potrebnom dokumentacijom podnosi se najkasnije do navršenih šest mjeseci života djeteta.

Ukoliko u toku isplate prava na roditeljski dodatak koja se vrši u 24 mjesečne rate korisnik prava napusti dijete, obustavlja se dalja isplata prava do odluke ministarstva nadležnog za socijalna pitanja. Takođe, roditeljski dodatak ne može se ostvariti ukoliko majka ili članovi porodice u kojoj živi plaćaju porez na imovinu na poresku osnovicu veću od 99.694,4 eura, kao ni ukoliko roditelji, u trenutku podnošenja zahtjeva, žive i rade u inostranstvu.

2.2 Dječji dodatak

Dječji dodatak ostvaruje jedan od roditelja koji neposredno brine o djetetu, koji je državljanin Republike Srbije, ima prebivalište na teritoriji Republike Srbije i ostvaruje pravo na zdravstvenu zaštitu preko Republičkog zavoda za zdravstveno osiguranje, za prvo, drugo, treće i četvrto dijete po redu rođenja u porodici, od dana podnijetog zahtjeva.

²³ U izvornom dokumentu iznos je dat u nacionalnoj valuti (srpski dinar). Za konvertovanje iznosa srpskog dinara u euro korišćena je internet stranica www.oanda.com (30.03.2015. godine, 1 EUR iznosio je 120,044 RSD).

Međutim, majka koja ima troje djece a u sljedećem porođaju rodi dvoje ili više djece, ostvariće pravo na dječji dodatak i za svako rođeno dijete u tom porođaju, na osnovu posebnog rješenja ministarstva nadležnog za socijalna pitanja. Takođe, pravo na dječji dodatak ima i hranitelj i staratelj djeteta. Hranitelj ili staratelj djeteta može ostvariti pravo na dječji dodatak za najviše četvoro sopstvene djece u porodici i za svako dijete bez roditeljskog staranja.

Dječji dodatak pripada: djeci koja žive i školuju se na teritoriji Republike Srbije, ukoliko međunarodnim sporazumom nije drugačije određeno; djetetu do navršenih 19 godina života, ukoliko se u svojstvu redovnog učenika nalazi na školovanju te djetetu koje iz opravdanih razloga ne započne školovanje, odnosno koje započne školovanje kasnije ili prekine školovanje u svojstvu redovnog učenika, i to za sve vrijeme trajanja spriječenosti, a najdalje do 19 godina života. Osim toga, dječji dodatak pripada i poslije navršenih 19 godina života za dijete za koje je donijet akt o razvrstavanju, sve dok je obuhvaćeno vaspitno-obrazovnim programom i programom osposobljavanja za rad, a za dijete nad kojim je produženo roditeljsko pravo najduže do 26 godina.

U skladu sa Zakonom, pravo na dječji dodatak ostvaruje se:

1) ukoliko ukupan mjesečni prihod, umanjen za poreze i doprinose, po članu porodice ostvaren u tri mjeseca koji prethode mjesecu u kome je podniet zahtjev iznosi do 22 eura, a ukupan mjesečni katastarski prihod po članu porodice u prethodnoj godini ne prelazi iznos od 3% prosječnog katastarskog prihoda po jednom hektaru plodnog zemljišta u prethodnoj godini ili je ostvaren od zemljišta do 500 m² na kome je podignuta stambena zgrada;

2) ukoliko ukupan mjesečni katastarski prihod po članu porodice u prethodnoj godini iznosi do 7% prosječnog katastarskog prihoda po jednom hektaru plodnog zemljišta u prethodnoj godini, a porodica ne ostvaruje druge prihode.

Iznos od 22 eura jeste iznos za jun 2002. godine i usklađuje se sa indeksom troškova života.

Za samohrane roditelje, hranitelje, staratelje i roditelje djeteta sa smetnjama u razvoju za koje je donijet akt o razvrstavanju a koje nije smješteno u stacionarnu ustanovu, iznos od 22 eura uvećava se za 20%.

Visina dječjeg dodatka za mjesec jun 2002. godine, za prvo, drugo, treće i četvrto dijete iznosi 7,4 eura. Visina dječjeg dodatka usklađuje se 1. aprila i 1. oktobra tekuće godine, na osnovu statističkih podataka, sa kretanjem troškova života na teritoriji Republike Srbije u prethodnih šest mjeseci. Iznos dječjeg dodatka, za samohrane roditelje, hranitelje, staratelje i roditelje djece sa smetnjama u razvoju uvećava se za 30%. Za dijete za čije se obrazovanje ili rehabilitaciju potpuno ili više od 50% obezbjeđuju sredstva iz javnih rashoda, iznos dječjeg dodatka umanjuje se za 50%.

Rješenje o nominalnim iznosima prava na finansijsku podršku porodici sa djecom i cenzusima za ostvarivanje prava na dječji dodatak²⁴, od oktobra 2014. godine, predviđa

²⁴ Rešenje o nominalnim iznosima prava na finansijsku podršku porodici sa decom i cenzusima za ostvarivanje prava na dječji dodatak br. 401-00-89-10/2014-12 od 21.10.2014. godine

sljedeće nominalne iznose za roditeljski dodatak, dječji dodatak i novčanu pomoć majkama izbjeglicama.

Tabela 1: Nominalni iznosi prava na finansijsku podršku porodici sa decom i cenzusima za ostvarivanje prava na dječji dodatak, 1. oktobar 2014. godine

I	NOMINALNI IZNOSI PRAVA	REDOVAN IZNOS	UVEĆAN IZNOS
1)	RODITELJSKI DODATAK od 1. oktobra 2014. godine		
	za prvo dijete - jednokratno	311,7€	
	za drugo dijete – 1.218,88 € u 24 rate	Rata – 50,78€	
	za treće dijete – 2.193,88 € u 24 rate	Rata – 91,41€	
	za četvrto dijete – 2.925,14 € u 24 rate	Rata – 121,88€	
2)	DJEČJI DODATAK za septembar 2014. godine (prvo, drugo, treće i četvrto dijete)	21,54€	28,01€
3)	NOVČANA POMOĆ MAJKAMA IZBJEGLICAMA za septembar 2014.	39,2€4	
II	CENZUS za ostvarivanje prava na dječji dodatak od 1.10.2014.		
a)	Cenzus za ostvarene prihode u skladu sa čl. 19. i 20. Zakona	67,22€	80,66€
b)	Cenzus za ostvarene prihode od poljoprivrede		
	- Član 19. stav 1. tačka 1. Zakona ²⁵	0,02€	0,02€
	- Član 19. stav 1. tačka 2. Zakona ²⁶	0,05€	0,06€
III	NAKNADA ZA RAD HRANITELJA		
	- za smeštaj jednog djeteta	123,15€	
	- za smeštaj dvoje i više djece (neto iznos po djetetu)	75,78€	

Zakon o socijalnoj zaštiti Republike Srbije²⁷ propisuje da materijalnu podršku korisnik ostvaruje putem novčane socijalne pomoći, dodatka za pomoć i njegu drugog lica, uvećanog dodatka za pomoć i njegu drugog lica, pomoći za osposobljavanje za rad, jednokratne novčane pomoći, pomoći u naturi i drugih vrsta materijalne podrške.

2.3 Korisnici prava na novčanu socijalnu pomoć

Pravo na novčanu socijalnu pomoć pripada pojedincu, odnosno porodici, koji svojim radom, prihodima od imovine ili iz drugih izvora ostvaruju prihod manji od iznosa

<http://www.cekos.rs/re%C5%A1enje-o-cenzusima-za-de%C4%8Diji-dodatak-od-21-10-2014-godine> (30.03.2015)

²⁵ 1) ako ukupan mesečni prihod, umanjen za poreze i doprinose, po članu porodice ostvaren u tri meseca koji prethode mesecu u kome je podnet zahtev iznosi do 2.750 dinara, a ukupan mesečni katastarski prihod po članu porodice u prethodnoj godini ne prelazi iznos od 3% prosečnog katastarskog prihoda po jednom hektaru plodnog zemljišta u prethodnoj godini ili je ostvaren od zemljišta do 500 m² na kome je podignuta stambena zgrada;

²⁶ 2) ako ukupan mesečni katastarski prihod po članu porodice u prethodnoj godini iznosi do 7% prosečnog katastarskog prihoda po jednom hektaru plodnog zemljišta u prethodnoj godini, a porodica ne ostvaruje druge prihode.

²⁷ Zakon o socijalnoj zaštiti ("Sl. glasnik RS", br. 24/2011 od 04.04.2011. godine)
http://paragraf.rs/propisi/zakon_o_socijalnoj_zastiti.html (30.03.2015)

novčane socijalne pomoći utvrđenog ovim Zakonom. Porodicom, u smislu ostvarivanja prava na novčanu socijalnu pomoć, smatraju se supružnici i vanbračni partneri, djeca i srodnici u pravoj liniji bez obzira na stepen srodstva, kao i srodnici u pobočnoj liniji do drugog stepena srodstva pod uslovom da žive u zajedničkom domaćinstvu. Članom porodice, smatra se i dijete koje ne živi u porodici, a nalazi se na školovanju - do kraja roka propisanog za to školovanje, a najkasnije do navršene 26. godine života te supružnik, bez obzira gdje faktički živi. Članom porodice ne smatra se izvršilac nasilja u porodici, odnosno njegovi prihodi i imovina ne utiču na pravo žrtava nasilja u porodici da ostvare novčanu socijalnu pomoć, ako ispunjavaju druge uslove propisane ovim Zakonom. Članom porodice staratelja smatraće se lice sa smetnjama u razvoju, koje se u porodici staratelja nalazi na osnovu rješenja organa starateljstva.

2.3.1 Opšti uslovi za ostvarivanje prava na novčanu socijalnu pomoć

Zakon predviđa da pravo na novčanu socijalnu pomoć može ostvariti pojedinac, odnosno porodica:

- 1) ukoliko nema drugih nepokretnosti, osim stambenog prostora koji odgovara potrebama pojedinca, odnosno porodice i zemljišta u površini do 0,5 hektara;
- 2) ukoliko pojedinac, odnosno član porodice nije prodao ili poklonio nepokretnu imovinu ili se odrekao prava na nasljeđivanje nepokretne imovine ili ukoliko je protekao period u kojem bi, od tržišne vrijednosti nepokretne imovine koju je prodao, poklonio ili se odrekao prava na nasljeđivanje, mogao obezbjeđivati pomoć;
- 3) ukoliko pojedinac, odnosno član porodice ne posjeduje pokretnu imovinu čijim korišćenjem ili otuđenjem, bez ugrožavanja osnovnih životnih potreba, može da obezbijedi sredstva u visini šestostrukog iznosa novčane socijalne pomoći koja bi mu bila utvrđena u trenutku podnošenja zahtjeva za novčanu socijalnu pomoć;
- 4) ukoliko pojedinac, odnosno član porodice nije zaključio ugovor o doživotnom izdržavanju.

Pravo na novčanu socijalnu pomoć mogu ostvariti i pojedinac koji je nesposoban za rad, odnosno porodica čiji su svi članovi nesposobni za rad, ukoliko pored stambenog prostora koji odgovara potrebama porodice imaju zemljište u površini do jednog hektara.

Pravo na novčanu socijalnu pomoć može ostvariti pojedinac, odnosno porodica, koja ne ispunjava prethodno navedene uslove ukoliko centru za socijalni rad da saglasnost za upis hipoteke na svoje nepokretnosti radi obezbjeđenja namirenja potraživanja u visini valorizovanog iznosa isplaćene novčane socijalne pomoći.

Odgovarajućim stambenim prostorom, smatra se soba po članu porodice, odnosno dvije sobe za lice koje ostvaruje pravo na novčanu naknadu za pomoć i njegu, odnosno uvećanu novčanu naknadu za pomoć i njegu.

2.3.2 Posebni uslovi za ostvarivanje prava na novčanu socijalnu pomoć radno sposobnog pojedinca, odnosno člana porodice

Pravo na novčanu socijalnu pomoć može ostvariti radno sposoban pojedinac, odnosno član porodice:

- 1) ukoliko se nalazi na školovanju ili osposobljavanju za rad ili se vodi na evidenciji nezaposlenih lica;

- 2) ukoliko nije odbio ponuđeno zaposlenje, radno angažovanje na privremenim, povremenim ili sezonskim poslovima, stručno osposobljavanje, prekvalifikaciju, dokvalifikaciju ili osnovno obrazovanje;
- 3) ukoliko mu radni odnos nije prestao njegovom voljom, saglasnošću ili krivicom, zbog disciplinske ili krivične odgovornosti, osim ako je od prestanka radnog odnosa proteklo godinu dana ili ako je po prestanku radnog odnosa nastupila nesposobnost za rad;
- 4) ukoliko se sam stara o svom djetetu sa smetnjama u razvoju tako da ne može da bude radno angažovan.

Ukoliko porodica ne ispunjava uslove za ostvarivanje prava na novčanu socijalnu pomoć zbog toga što njen član ne ispunjava gore navedene uslove, pravo na novčanu socijalnu pomoć priznaje se samo članu koji je nesposoban za rad.

2.3.3 Pravo na uvećanu i vremenski ograničenu novčanu socijalnu pomoć

Pojedinac koji je nesposoban za rad, odnosno porodica čiji su svi članovi nesposobni za rad i jednoroditeljska porodica imaju pravo na uvećanu novčanu socijalnu pomoć.

U skladu sa Zakonom, nesposobni za rad su:

- 1) žena i muškarac koji su navršili godine života određene propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju kao uslov za starosnu penziju;
- 2) dijete do navršene 15. godine života;
- 3) dijete na školovanju, do kraja roka propisanog za to školovanje, a najkasnije do navršene 26. godine života;
- 4) lice koje je potpuno nesposobno za rad prema propisima o radu i o penzijskom i invalidskom osiguranju;
- 5) trudnice i roditelj djeteta koji koristi porodiljsko odsustvo i odsustvo sa rada radi njege djeteta prema propisima o radu;
- 6) nezaposleno lice koje se stara o članu porodice, koji je korisnik prava na pomoć i njegu po bilo kom osnovu;
- 7) lice kome je utvrđen treći stepen radne sposobnosti u skladu sa propisima kojima se uređuje zapošljavanje osoba sa invaliditetom;
- 8) lice prema kome je pokrenut postupak utvrđivanja radne sposobnosti ili postupak lišavanja poslovne sposobnosti - dok taj postupak traje.

Pojedincu koji je sposoban za rad, odnosno porodici u kojoj je većina članova sposobna za rad pripada novčana socijalna pomoć u trajanju do devet mjeseci u toku kalendarske godine, ukoliko ispunjava uslove propisane ovim Zakonom.

Pojedinac ili član porodice koji je na školovanju, obuci ili nekoj drugoj vrsti socijalnog angažovanja u skladu sa individualnim planom aktivacije, izjednačava se sa licem nesposobnim za rad u pogledu trajanja prava na novčanu socijalnu pomoć.

2.3.4 Osnovica, iznos i način utvrđivanja visine novčane socijalne pomoći

Osnovica za utvrđivanje visine novčane socijalne pomoći iznosi 54,43 eura. Osnovica za utvrđivanje novčane socijalne pomoći usklađuje se sa indeksom potrošačkih cijena u

prethodnih šest mjeseci, na osnovu statističkih podataka, dva puta godišnje, 1. aprila i 1. oktobra.

Iznos novčane socijalne pomoći određuje se prema sljedećoj skali:

- 1) za pojedinca, odnosno nosioca prava u porodici - u visini osnovice 1 (54,43 eura);
- 2) za svaku narednu odraslu osobu u porodici - od visine osnovice 0,5 (27,21 eura);
- 3) za dijete do 18 godina - od visine osnovice 0,3 (16,33 eura).

Porodica koja ima više od šest članova ima pravo na novčanu socijalnu pomoć za šest članova.

IZVORI INFORMACIJA

Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Doplatka za djecu: Cenzusi i svote doplatka
<http://www.mirovinsko.hr/default.aspx?id=100#2014>

Internet stranice Zaklade „Hrvatska za djecu“ <http://www.hrvatska-za-djecu.hr/>

Konverter valute Oanda
<http://www.oanda.com/currency/converter/>

Ministarstvo socijalne politike i mladih, Podrška obitelji, Prava roditelja iz Zakona o roditeljnim i roditeljskim potporama
http://www.mspm.hr/djelokrug_aktivnosti/podrska_obitelji/prava_roditelja_iz_zakona_o_roditeljnim_i_roditeljskim_potporama

Rešenje o nominalnim iznosima prava na finansijsku podršku porodici sa decom i cenzusima za ostvarivanje prava na dečiji dodatak br. 401-00-89-10/2014-12 od 21.10.2014. godine <http://www.cekos.rs/re%C5%A1enje-o-cenzusima-za-de%C4%8Diji-dodatak-od-21-10-2014-godine>

Zakon o socijalnoj skrbi, Narodne novine, broj 157/13 i 152/14
<http://www.zakon.hr/z/222/Zakon-o-socijalnoj-skrbi>

Zakon o roditeljnim i roditeljskim naknadama, Narodne novine 85/08, 110/08, 34/11, 54/13, 152/14 <http://www.zakon.hr/z/214/Zakon-o-roditeljnim-i-roditeljskim-potporama>

Zakon o doplatku za djecu, Narodne novine 94/01, 138/06, 107, 07, 37/08, 61/11, 112/12 <http://www.zakon.hr/z/475/zakon-o-doplatku-za-djecu>

Zakon o Zakladi „Hrvatska za djecu“, Narodne novine broj 129/08 i 145/10
<http://www.propisi.hr/print.php?id=8623>

Zakon o finansijskoj podršci porodici sa decom (*"Sl. glasnik RS", br. 16/2002, 115/2005 i 107/2009*)
http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_finansijskoj_podrsci_porodici_sa_decom.html

Zakon o socijalnoj zaštiti (*"Sl. glasnik RS", br. 24/2011 od 04.04.2011. godine*)
http://paragraf.rs/propisi/zakon_o_socijalnoj_zastiti.html